

ACTA UNIVERSITATIS SZEGEDIENSIS

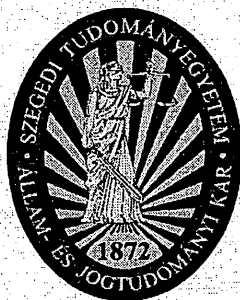
ACTA JURIDICA ET POLITICA

Tomus LXX.

Fasc. 8.

KLENANC MIKLÓS – MÉSZÁROS JÁNOS – SZONDI ILDIKÓ

A vajdasági magyarság oktatásügyi helyzete

SZEGED
2007

Edit

Comissio Scientiae Studiorum Facultatis Scientiarum Politicarum et Juridicarum
Universitatis Szegediensis

ATTILA BADÓ, ELEMÉR BALOGH, LÁSZLÓ BLUTMAN, PÁL BOBVOS,
LÁSZLÓ BODNÁR, ERVIN CSÉKA, JÓZSEF HAJDÚ, MÁRIA HOMOKI-
NAGY, ÉVA JAKAB, JENŐ KALTENBACH, TAMÁS KATONA, JÁNOS
MARTONYI, IMRE MOLNÁR, FERENC NAGY, PÉTER PACZOLAY, BÉLA
POKOL, JÓZSEF RUSZOLY, IMRE SZABÓ,
LÁSZLÓ TRÓCSÁNYI

Redigit
KÁROLY TÓTH

Nota
Acta Jur. et Pol. Szeged

Kiadja

a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának
tudományos bizottsága

BADÓ ATTILA, BALOGH ELEMÉR, BLUTMAN LÁSZLÓ, BOBVOS PÁL,
BODNÁR LÁSZLÓ, CSÉKA ERVIN, HAJDÚ JÓZSEF, HOMOKI-NAGY
MÁRIA, JAKAB ÉVA, KALTENBACH JENŐ, KATONA TAMÁS,
MARTONYI JÁNOS, MOLNÁR IMRE, NAGY FERENC, PACZOLAY PÉTER,
POKOL BÉLA, RUSZOLY JÓZSEF, SZABÓ IMRE,
TRÓCSÁNYI LÁSZLÓ

Szerkeszti
TÓTH KÁROLY

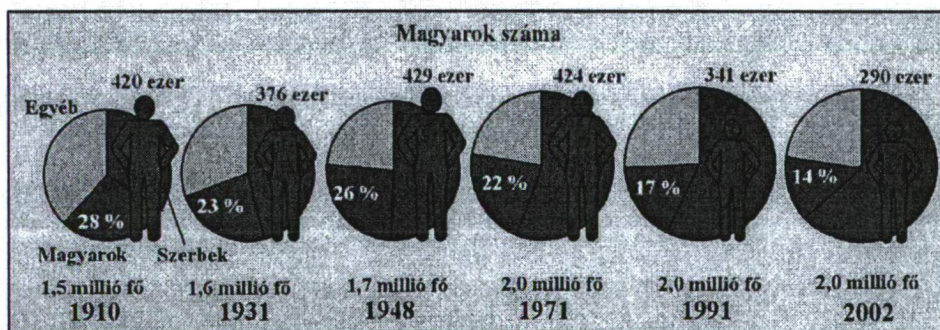
Kiadványunk rövidítése
Acta Jur. et Pol. Szeged

ISSN 0324-6523 Acta Univ.
ISSN 0563-0606 Acta Jur.

I. Bevezetés

Vajdaság összlakosságában a legutóbbi, 2002. évi népszámlálási adatok szerint 290.207 magyar volt, vagyis a tartomány lakosságának 14,24%-át képezték (1948-ban 429 ezer magyar lakott, a tartomány összlakosságának 26,13 %-át képezve). Az 1991. évi népszámlálási adatokhoz viszonyítva a magyarok száma 2002-ig 49.284-el csökkent. Sajnos, frissebb adatokkal nem rendelkezünk, de feltehetően az elvándorlás miatt a magyarság száma az elmúlt években tovább csökkent, amelyhez mindenképpen hozzájárult az alacsony szaporulat és az asszimiláció különböző formái. Az elvándorlás főleg a fiatalabb korosztályt érintette, amely sajnos egy visszafordíthatatlan fogyási folyamatot eredményez.¹ Az 1991. évi és a 2002. évi népszámlálási adatokat összehasonlító elemzés azt mutatja, hogy a tartomány lakosságának nemzeti összetétele egészében véve megváltozott, oly módon, hogy a kisebbségi közösségekhez tartozók száma csökkent, míg a szerbként nyilatkozók száma növekedett. Hat községben (több települést magába foglaló közigazgatási egység) a magyarság abszolút többséget alkot: Zentán, Adán, Magyarakanizsán, Kishegyesen, Topolyán és Csókán; illetve két községben – Óbecsén és Szabadkán – relatív többséget alkot. A kétféle Vajdaság területén gyakorlatilag nincs település magyar nélkül.²

I. ábra

Forrás: Kisebbség- és Nemzetpolitikáért Felelős Szakállamtitkárság
www.nemzetpolitika.gov.hu

¹ SEBŐK LÁSZLÓ: A határon túli magyarság néhány népeség szerkezeti jellemzője és perspektívái. *Kisebbségkutatás*, 11. évf. 2002. 2. szám, 240.

² A Vajdaság etnikai térképét lásd www.adatbank.ro

Alapfokú oktatás a Vajdaság területén 27 községben, 91 általános iskolában folyik magyar nyelven. Középfokú oktatás a tartomány területén 13 községben, 39 középiskolában folyik, ám ezek közül csupán kettő tisztán magyar nyelvű (Zentán és Szabadkán). A magyar osztályokat a szerb osztályokkal vonják össze, ami egyenes út a végleges asszimilálódás felé.

A szülők jelentős része nem tartja ésszerűnek, hogy gyermeke magyar nyelvű osztályba járjon, különösen, ha távol van a magyar iskola.³ Jelenleg a középiskolai tanulmányokat folytató magyarok egyharmada szerb tagozatra jár.

Az óvodai, általános iskolai és a középiskolai oktatásban a magyar tagozatoknak nincs önálló tanmenete és programja, iskolai (tantestületi) önkormányzata. Csupán egy és ugyanazon hivatalos, államilag jóváhagyott tankönyv alapján lehet magyarul tanulni. A magyar nyelvű gimnáziumi oktatás hiányosságai nagymértékben befolyásolják az anyanyelvű felsőoktatást is, hiszen az egyetemi hallgatók utánpótlását elsősorban a magasabb szintű elméleti képzést biztosító gimnáziumok és középiskolák nyújtják.⁴ Tisztán magyar nyelvű egyetemi kar csupán egy van, a 2006 októberében megnyílt Szabadkai Tanítóképző Kar, amely az Újvidéki Egyetem kihelyezett tagozataként működik. Ennek megalapítását nagyon hosszú huzavona után sikerült a nemzetközi és a Magyarország általi nyomásnak köszönhetően az Újvidéki Egyetemi Tanácsnak 2006 januárjában jóváhagyni. Az újvidéki egyetemista otthonokban, kollégiumokban szinte alig van magyar hallgató. A kimondottan magyar diákok részére fenntartott kollégiumok egyháziak illetve alapítványiak (például a Nagybecskerekai Egyházi Leánykollégium, a Zentai Bolyai Kollégium). Az állami alapítású egyetemen a tartományban csupán szórványosan fordul elő a magyar tannyelvű és szellemiségű felsőoktatás. Egy-két tárgyat oktatnak magyar nyelven a szabadkai Műszaki Főiskolán, Közgazdasági Karon, az Építészeti Karon és az Újvidéki Bölcsészettudományi Karon. A szórványterületeken az óvodától a középiskoláig fokozatosan megszűnik a magyar tannyelvű oktatás, foglalkozás. Általános jelenség, hogy a magyar tannyelvű iskolák magyar nyelvű tanárokból szűkülnek, az utánpótlás pedig bizonytalan.⁵

Fontos még megemlíteni a vajdasági magyarok által Magyarországon szerzett diplomák honosításának kérdését. A diplomahonosítás hosszadalmas és igen költséges eljárása nagyban hozzájárul ahhoz, hogy azok a fiatal értelmiségiek, akik Magyarországon tanultak, ne térjenek vissza a szülőföldjükre.⁶

A Jövő Fiataljai – Magyar Ifjúsági Egyesület 2005. február 19-én alakult meg Újvidéken, mint önálló, államtól és pártoktól független, non-profit civil szervezet. Az Egyesület céljai a diákok és egyetemi hallgatók jogainak védelme-

³ GÁBRITYNÉ MOLNÁR IRÉN: A vajdasági magyarok migrációjának motívumai és hatása a vajdasági magyarság szerkezetére, *Kisebbségkutatás*, 11. évf. 2002. 2. szám, 269.

⁴ Kisebbség- és Nemzetpolitikáért Felelős Szakállamtitkárság: 2006. évi jelentés a vajdasági magyarság helyzetéről, www.nemzetpolitika.gov.hu, 2007. 07. 06., 28.

⁵ KURDI KRISZTINA: *A határon túli magyarok kulturális helyzete*, www.jadat.hu, 2001, 8–9.

⁶ BOZÓKI ANTAL: *Magyarok a Vajdaságban*, www.mbk.org, 2007. szeptember 06.

zése és megvalósítása, a vajdasági magyar ifjúságnak az anyaországi és a Kárpát-medencei társaihoz való közelítése, a fiatalok megismertetése környezetükkel, a világgal, amelyben élnek, valamint szórakozási és művelődési lehetőségek biztosítása.

E felmérés rendkívüli jelentősége abban rejlik, hogy első alkalommal kerül sor ilyen megkérdezésre a vajdasági magyar diákok körében. Olyan kulcsfontosságú kérdések megválaszolásához nyújt segítséget, mint a vajdasági magyar ifjúság érdeklődési köre, a preferált szakmák, a magyar tannyelvű középiskolai oktatás hiányosságai, az életpálya kialakulása és a kezdeti lépések, az utazási és szálláslehetőségek, anyagi helyzet, a tanárok hozzáállása, a felvétellel és a középiskolákkal kapcsolatos ismeretek.

A kérdőív elemzése

A kérdőív 25 számozott kérdést tartalmaz, a kérdések összes száma 29.

A kérdőív összeállításában közreműködött a Jövő Fiataljai – Magyar Ifjúsági Egyesület közvélemény-kutató munkacsoportja, illetve a Vajdasági Magyar Pedagógusok Egyesülete, valamint számos általános és középiskolai tanár.⁷

Az összeállítás folyamatában szem előtt tartották a megkérdezendő korcsoport specifikus sajátosságait, szövegértési képességük és az esetleges ezzel kapcsolatos nehézségek, figyelemmel különösen arra a tényre, hogy ilyen jellegű felmérés első alkalommal készül a vajdasági magyar tannyelvű általános iskolák hetedik és nyolcadik osztályában, így összehasonlítható adatok nem állnak rendelkezésre. Ennek következtében a kérdések struktúrája vegyes képet mutat: alapkérdések is megtalálhatók, olyanok, amelyek hosszú távon bizonyos tendenciák kialakulását jeleznék, a többségük pedig konkrét összehasonlítási alapot biztosít a jövőbeni elemzésekhez. A kérdések többsége zárt típusú, a könnyebb kielemezhetőség elősegítése, valamint a válaszadás megkönnyítése érdekében.⁸

Életkor szerinti megoszlás

Az életkor szerinti megoszlás a kijelölt csoport korösszetételének következménye: 13-tól 16 éves korig voltak válaszadók, túlnyomó többségében 14, illetve 15 évesek. Megjegyzendő, hogy Szerbiában 7 éves korban kezdődik az általános iskolai oktatás. Elenyésző azok száma, akiket a szakszemélyzet 7 éves korban az általános iskola megkezdésére alkalmatlannak talál, illetve úgyszintén csekély számban kezdik 6 évesen az általános iskolát. Így ez elhanyagolható módon befolyásolja az életkor szerinti megoszlást. Megemlítendő még a bukott tanulók (osztályismétlők) csoportja; a tizenhat éves válaszadók feltehetőleg közülük kerültek

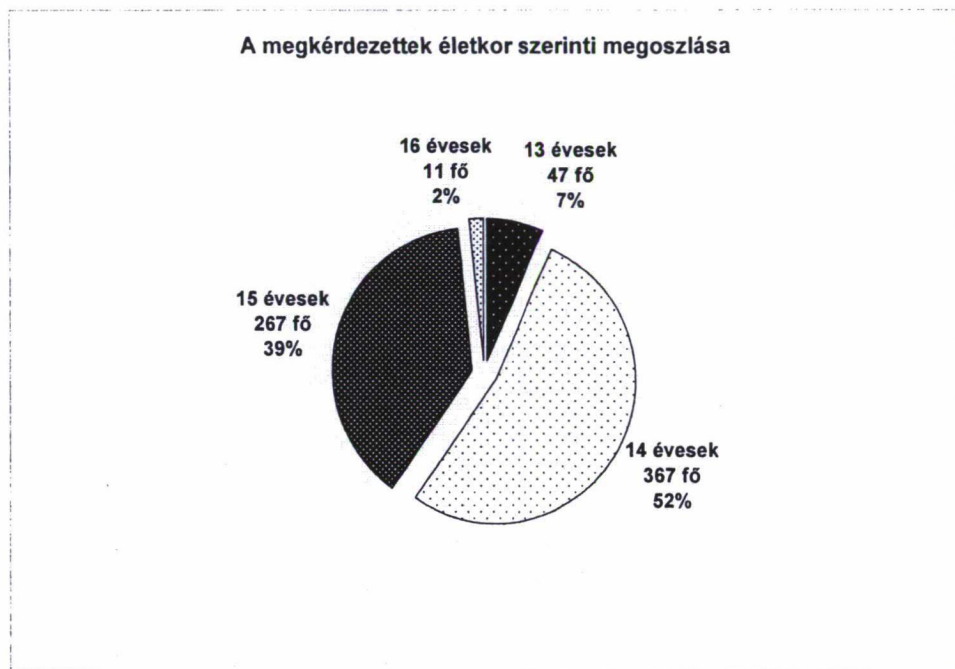
⁷ Forrás: <http://www.jovofiataltaljai.org.yu>

⁸ Az összeállítás során segítséget nyújtottak a VMPE munkatársai, szociológia szakos egyetemi hallgatók is, valamint: *Civilizációs korszakváltás és ifjúság. A kelet- és nyugat-európai ifjúság kulturális mintái.* (Szerk. Gábor Kálmán).

ki.⁹ Az életkor megállapítása a megkérdezettek által megadott életkor alapján történt, nem pedig a születési év és a megkérdezés időpontjának összevetésével, ugyanis ennél a korcsoportnál nem számítottunk bevallási hibákra (korakkumuláció, kor felfelé kerekítése stb.).¹⁰

2. ábra

Forrás: A Jövő Fiataljai – Magyar Ifjúsági Egyesület felmérése a vajdasági magyar általános iskolákban.

Nemek szerinti megoszlás

A szervezet tagjai a helyszíneken a kérdőívek kiosztásakor külön ügyeltek arra, hogy a nemek közötti arány az 50–50 %-hoz közelítsen, elkerülve a két nem különböző érdeklődési köréből adódó esetleges torzulásokat, számításba véve azt a

⁹ *Vajdasági útkereső* (Szerk.: Gábrityné dr. Molnár Irén – Mirmics Zsuzsa), illetve: <http://www.mps.sr.gov.yu> (Szerb Köztársaság Oktatásügyi Minisztériuma), valamint Szerbiai Statisztikai Hivatal vonatkozó adatai:

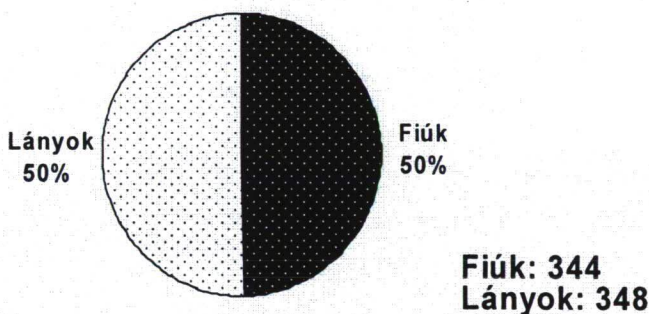
<http://webzrzs.statserb.sr.gov.yu/axd/drugastrana.php?Sifra=0011&izbor=tabela>

¹⁰ GYÉMÁNT RICHÁRD – KATONA TAMÁS – SZONDI ILDIKÓ: *Demográfia*. Pólay Elemér Alapítvány, Szeged, 2005.

tényt, hogy a lakosság nemek szerinti megoszlása minden helységben változó,¹¹ azonban e korcsoportnál még elhanyagolható eltérés mutatkozik; demográfiailag már nem kell férfi-, és még nem kell nőtöbbséggel számolni.¹²

3. ábra

A megkérdezettek nemek szerinti megoszlása

Forrás: A Jövő Fiataljai – Magyar Ifjúsági Egyesület felmérése a vajdasági magyar általános iskolákban.

Területi megoszlás

A Vajdaság Autonóm Tartomány területén három régió található: Bácska, Bánát és Szerémség, melyek közigazgatásilag körzetekre és községekre oszlanak; egy-egy községhez a központi nagyobb település mellett egy sor kisebb lélekszámú település tartozik. A három régió közül a Szerémségben felmérés nem történt, mivel ott magyar tannyelvű általános iskolai tagozat nem működik. Bácska területén 14, Bánátban 13 községben van magyar tannyelvű tagozat az általános iskolában.¹³ Ezek közül 10 bácskai, 3 bánáti községben történt adatgyűjtés, szem előtt

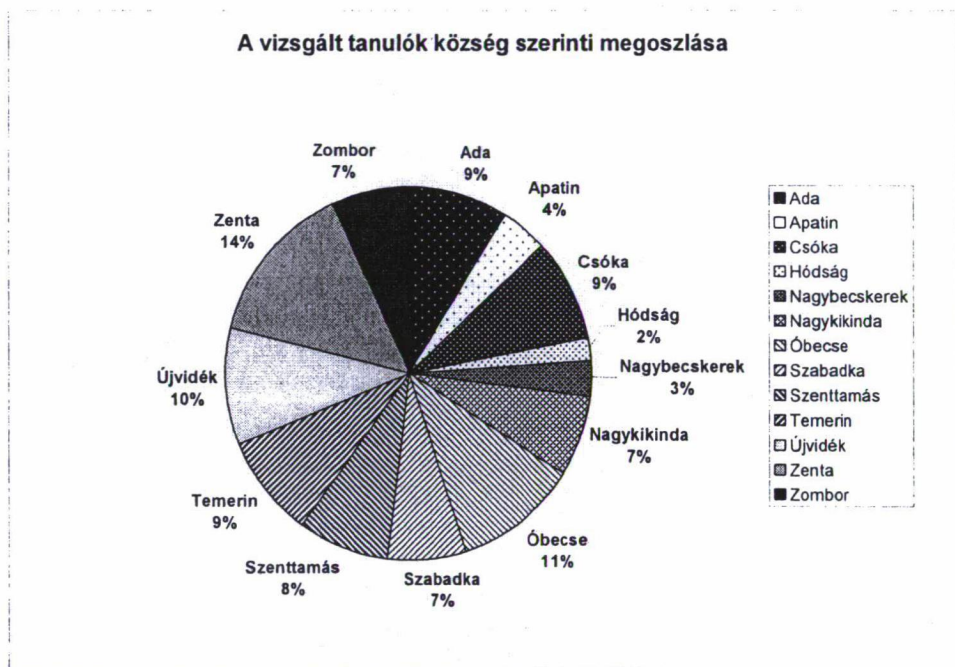
¹¹ Szerbiai népszámlálás adatai <http://webcrs.statserb.sr.gov.yu/axd/popis.htm>, illetve SZONDI ILDIKÓ – GYÉMÁNT RICHÁRD – PETRES TIBOR: A szerbiai Vajdaság az ezredfordulón, a népszámlálási adatok tükrében. KSH Területi Statisztika, Budapest, 2003. évf. 2. sz.

¹² GYÉMÁNT RICHÁRD – KATONA TAMÁS – SZONDI ILDIKÓ: i. m.

¹³ A közigazgatásról <http://www.vojvodina.sr.gov.yu>, <http://www.puma.vojvodina.sr.gov.yu>, az iskolákról <http://www.psok.sr.gov.yu>

tartva a községek (és településeik) demográfiai sajátosságait. Így sikerült egy olyan mintát összeállítani, amely nagyjából megfelel Bácska és Bánát népességi összetételének. A 27 községben összesen 78 általános iskolában található magyar tannyelvű tagozat. Ezek közül 27 iskola tanulói vettek részt a projektben. Az iskolák kiválasztásánál tekintettel voltunk a magyar lakosság eloszlására egy-egy községen belül.¹⁴

4. ábra

Forrás: A Jövő Fiai – Magyar Ifjúsági Egyesület felmérése a vajdasági magyar általános iskolákban.

A kérdőívek értékelése

A kérdőívek elemzése a Jövő Fiai – Magyar Ifjúsági Egyesület által biztosított, erre a célra készített számítógépes programmal történt. A manuális adatbevitel és számítógépes feldolgozás után lehetővé vált az adatokkal való különféle összehasonlítás: életkor, nem, község, iskola szerinti kérdezés, e változók kombinálása, valamint az eredmények kérdésenkénti, illetve válaszonkénti arányszámok meghatározása. (Ez utóbbi jelentősége abban áll, hogy ha egy kérdésnél több választ is lehetett adni [6., 15., 22. kérdés], akkor a kérdésenkénti arányszám megmutatja a kérdésre adott összes válaszhoz viszonyított százalékos megosz-

¹⁴ Szerbiai népszámlálás adatai: <http://webzrzs.statserb.sr.gov.yu/axd/popis.htm>

lást, míg az válaszonkénti arányszám azt fejezi ki, hogy egy adott választ hányan jelöltek meg az összes válaszadó közül.) A nyitott típusú kérdéseknél (szám szerint hét: 1., 5., 8., 9., 17., 19. második része, 25.) a program az összes bevitt adatot kilistázza, jelöli a válaszolók számát és arányát, a 17. kérdésnél pedig (Mennyit készülsz a felvételi vizsgára naponta, ha már elkezdted a felkészülést?) ezen felül átlag tanulási időt is számol.

A program lehetővé teszi több adatbázis összevonását és egyéb műveleteket, így egyszerre több külön számítógépen is folyhatott az adatok bevitele és feldolgozása.¹⁵

Eredmények

1. Milyen foglalkozások iránt érdeklődsz?

A nyitott típusú kérdések veszélye minden esetben az, hogy a kiértékelés során rendkívül sok kategóriát kell felállítani, és az azonos vagy hasonló válaszok statisztikailag nem is biztos, hogy jelentős százalékot képeznek. Erre a kérdésre az összesen 692 megkérdezettből 672-en válaszoltak (97 %). Amellett, hogy a válaszok a lehető legteljesebb foglalkozási spektrumot lefedték, bizonyos tendenciák mégiscsak körvonalazódnak. Így például az, hogy a lányok körében nagy népszerűségnek örvend a fodrászat, a kozmetikusi pálya, a virágkertészet (jellegzetesen „női” foglalkozások), a fiúk közül pedig sokan elektrotechnikával, informatikával és autómechanikával, autoelektrotechnikával szeretnének foglalkozni. A legnagyobb érdeklődésre a különféle kereskedelmi és egészségügyi középiskolai szakok iránt nyilvánult meg, de jelentős azok száma is, akiket a tanári, orvosi, jogász-pálya érdekel. Nem kevesen pedig óvónők, szakácsok, cukrászok szeretnének lenni.

2. Van-e lakhelyeden az érdeklődési körödnék megfelelő középiskolában magyar tannyelvű tagozat?

A kapott válaszok gyakorlatilag megfelelnek a délvidéki magyarság demográfiai adatai alapján kikövetkeztethető gondolatmenetnek. Az óbecsei, adai és zentai diákok abban a szerencsés helyzetben vannak, hogy közülük nagyjából minden második az érdeklődési körének megfelelő magyar tannyelvű középiskolába iratkozhat a lakóhelyén.¹⁶ A megkérdezett óbecseiek 66,27 %-a, az adaiak 40,98 %-a, a zentaiak 39,81 %-a válaszolt igenlően kérdésünkre. A legrosszabb helyzet Hódság, Szenttamás és Nagyikinda községekben mutatkozik; a hódásiak 0, a szenttamásiak 5,56, a nagyikindaiak 8,70 %-a vélekedik úgy, hogy lakhelyén

¹⁵ A programot az Újvidéki Egyetem Műszaki Karának informatika szakos hallgatója készítette, a kérdőívek feldolgozását az újvidéki Svetozar Markovic Gimnázium diákjai, a „Jövő Fiataljai” tagjai végezték.

¹⁶ A középiskolák felsorolását lásd <http://www.eurovajdasag.info/main.php?menuid=iskolak>

van érdeklődési körének megfelelő középiskola magyar tannyelvű tagozattal. Nemek szerinti bontásban többé-kevésbé azonosak az arányok, nagy eltérés figyelhető meg viszont Apatin községben, ahol a fiúk 13,33 %-a, a lányok 33,33 %-a válaszolt igenlően a kérdésre, valamint Szenttamás községben, ahol a 30-ból 3 fiú adott igenlő választ, a lányok közül (24) viszont egyetlen egy sem.

3. Ha az előző kérdésre NINCS volt a válasz: van-e lakhelyedhez nem túl nagy távolságra lévő, érdeklődési körödnek megfelelő középiskola, melynek van magyar tannyelvű tagozata?

Az erre a kérdésre adott válaszok mutatták meg igazán annak a jelentőségét, hogy nem elegendő csak a nagy magyar központokban megszervezni a magyar nyelvű középiskolai oktatást. A válaszadók 71,31 %-a szerint van lakhelyéhez nem túl nagy távolságra olyan magyar tannyelvű középiskola, amely megfelel érdeklődési körének. Ezen adat tükrében mindenféleképpen gátat kellene szabni annak a tendenciának, hogy a magyar tannyelvű oktatás visszavonul egy-egy körzet központjába, és a hangsúlyt sokkal inkább arra kellene fektetni, hogy azokban a községekben is biztosított legyen az anyanyelvű oktatás, ahol a magyarság számaránya nem 40–50 % körüli vagy e feletti.¹⁷

4. Döntöttél-e már arról, hogy az általános iskola után melyik középiskolába szeretnél iratkozni?

450 tanuló (65,03 %) nyilatkozott úgy, hogy már kiválasztotta azt a középiskolát, amelybe iratkozni szeretne. Ennek a számadatnak az értékelésénél külön figyelemmel kell lenni arra a tényre, hogy a hetedik és a nyolcadik osztályos tanulók adatait együtt kezeltük, a kérdőíveket pedig április – május folyamán töltötték ki a diákok.¹⁸ Így már világossá válik, hogy hetedikes korban a tanulók döntő többsége még nem rendelkezik világos elképzeléssel a továbbtanulással kapcsolatban. Ezen a helyzeten változtatandó szükségesnek mutatkozik egy tájékoztató füzet kibocsátása, mely a megfelelő információkkal elősegítené ennek a korosztálynak a szakmai orientációját.¹⁹ Természetesen a hangsúlyt a szülők, pedagógusok és az iskolai szakszemélyzet ilyen jellegű tevékenységére kell helyezni. A döntéshozattal kapcsolatos kérdések pontosabb képet festenek a pillanatnyi helyzetről.

¹⁷ Ilyen tendenciát mutat pl. az egyetlen vajdasági magyar napilap „átstruktúrázása” Újvidékről Szabadkára (lásd KALAPIS ZOLTÁN: A politika és a Magyar Szó című írását <http://www.magyar-szo.co.yu/arhiva/2005/09/17/main.php?l=b18.htm>)

¹⁸ A szerbiai oktatási rendszerről és felvételiéről <http://www.mps.sr.gov.yu>

¹⁹ Ilyen jellegű terve a Jövő Fiataljai – Magyar Ifjúsági Egyesületnek van.

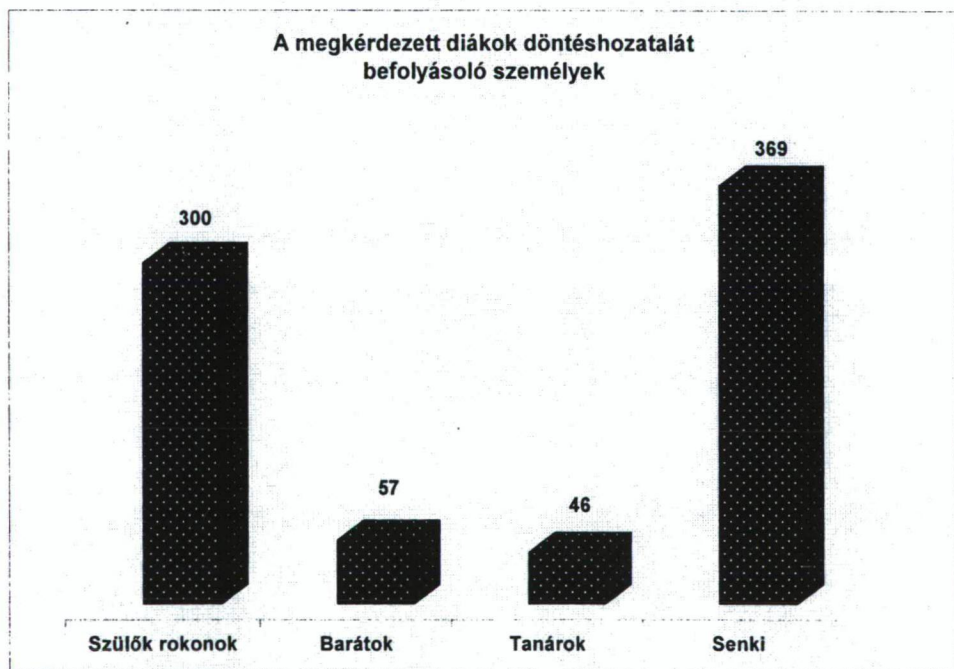
5. Ha IGEN, akkor melyek voltak a legfőbb okok, amiért pont azt az iskolát/iskolákat, illetve szakot/szakokat választottad?

Összesen 404 válaszadónk volt, ez a 692 megkérdezett 58 %-a. A leggyakoribb válaszok közé tartoztak az „azért mert érdekel”, „mert szeretem”, „érdekesnek találom”. Ámde konkrétabb adatokra is fény derült: sokan szüleik, testvéreik, barátaiuk rábeszélésére döntöttek, jelentős szempontnak bizonyult az is, hogy az adott iskola mennyire készíti fel diákjait a továbbtanulásra és az egyetemi felvételre, befolyásoló tényezőnek bizonyult a lakhelytől való távolság, és nem egy esetben a tanári kar felkészültsége, az iskola felszereltsége és magának az iskola-épületnek az állapota is befolyásolta a diákok döntését.

6. Ki segít(ett) a döntéshozatalban, hogy milyen iskolát válassz?

Ennél a kérdésnél a négy lehetőség közül több opció megjelölésére is lehetőség nyílt. Ennek megfelelően a következő adatok születtek:

5. ábra

Forrás: A Jövő Fiataljai – Magyar Ifjúsági Egyesület felmérése a vajdasági magyar általános iskolákban.

Figyelemre méltó, hogy a válaszadók 53,32 %-a az utolsó lehetőséget jelölte meg, miszerint maga határozott jövődöbeli középiskolájáról. Ez a relatíve magas százalékszám egyrészt nagyfokú önállóságra utal, másfelől jelentheti azt is, hogy ezen fiatalok nem kapnak megfelelő háttértámogatást életük ezen rendkívül fontos szakában, amikor is jövőbeni sorsukról határoznak. A család nagy szerepét²⁰ jól jelzi az, hogy 43,35 % ezt az opciót (is) megjelölte, összesítésben (az összes bejelölt opcióhoz képest) viszont 38,86 %-ra csökken ez a szám. Fiúk és lányok tekintetében rendkívüli hasonlóság figyelhető meg.

7. Szerinted mekkora az esélye annak, hogy beiratkozhat a választott középiskolába?

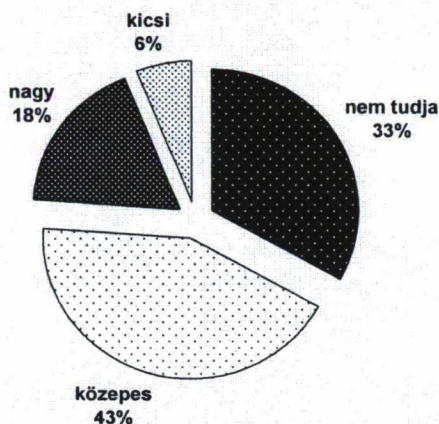
Mind a fiúk, mind a lányok (közel azonos arányban) nagyfokú bizonytalanságról tettek tanúbizonyságot. Összesen 229-en (33,09 %) nem tudják, mekkora eséllyel vágnak neki a felvételinek, 294 válaszoló szerint (42,49 %) szerint pedig közepes annak a valószínűsége, hogy a választott középiskolába iratkozhatnak. Mindössze 18,21 % (126 tanuló) vélekedik úgy, hogy nagyok az esélyei. E számokat bizonyos mértékben predesztinálhatják az előbbieken ismertetett adatok, miszerint a diákok nagy többsége lakóhelyén nem választhat magyar tannyelvű középiskolát. Azonban hogy mégsem itt keresendő a megoldás, bizonyítja az, hogy a hódási község tanulói közül 33,33 % jelölte meg az első lehetőséget (miszerint nagy az esélyük a választott középiskolába való iratkozásra), míg a szabadkai diákok mindössze 8,16 %-a vélekedik hasonlóképpen; ők bizonyultak a legpesszimistábbaknak.²¹

²⁰ MOZAIK 2001, Gyorsjelentés, *Magyar fiatalok a Kárpát-medencében szerk.*: Szabó Andrea, Bauer Béla [és mások].

²¹ Összehasonlítóképpen <http://www.upis.mps.sr.gov.yu>

A tanulók szerinti esélye annak, hogy felveszik a választott középiskolába

Forrás: A Jövő Fiataljai – Magyar Ifjúsági Egyesület felmérése a vajdasági magyar általános iskolákban

8. Mit vársz attól a középiskolától, amelyikben a leginkább szeretnél továbbtanulni?

A 692 megkérdezett közül 568-an adtak választ, ez 82 %-ot jelent. A kérdéssel nem titkolt szándékunk az volt, hogy megtudjuk, mi befolyásolja a fiatalokat jövőbeli középiskolájuk kiválasztása során, természetesen szem előtt tartva, hogy az elsődleges szempont nyilvánvalóan az adott szakmához való viszonyulás, vonzalom vagy ellenszenv. A tanulók legfőbb kívánsága szinte egybehangzóan az, hogy az intézmény megfelelő szaktudással lássa el őket. Sokan a minél jobb, korszerűbb felszereltséget tartják mérvadónak, és nem elnéző, de nem is szigorú, hanem elsősorban reálisan osztályozó tanárookra vágnak. Szép számban említik a diákok azt, hogy új ismeretségek, barátságok születését várják a középiskolától, és olyanok is vannak, akik a hangsúlyt arra helyezik, hogy amellet, hogy magyar nyelven tanulhassanak, egy rendezett, barátságos közeg fogadja őket. Néhányan modernebb iskolarendszerről álmodnak, van, aki „tudásért és fegyelemért könyörög”, mások inkább azért „rimánkodnak, hogy ne kelljen sokat tanulni”. Természetesen bizonytalanok is vannak, akik „még nem gondolkoztak ezen” vagy „nem tudják”.²²

²² Lásd még *Vajdasági útkereső*. (Szerk. Gábrityné dr. Molnár Irén – Mirnics Zsuzsa).

*9. Mit tudsz arról/azokról a középiskoláról/középiskolákról, amely érdek-
kel/amelyek érdekelnek?*

Az 577 válaszadó (83 %) többsége „mindent”, „sokat”, „amit kell”, „keveset”, „szinte semmit” és hasonló jellegű válaszokat adott. Ennek a kérdésnek a célja az lett volna, hogy megmutassa, mik azok az információk, amelyekre egy-egy középiskolával kapcsolatban szükségük van az általános iskolát befejezőknek. Szerencsére használható válaszok is születtek szép számban, így kiderült, hogy a legtöbb diák a tanárokról, azok szigorúságáról/engedékenységről érdeklődik. Továbbá fontos számukra a jövőbeli tantárgyaik neve, száma, óraszám is, és nem utolsósorban azt is megérdeklődik, mennyire állja a versenyt az általuk választott iskola más középiskolákkal összehasonlítva. Sokan még döntésük előtt ellátogatnak a legszimpatikusabbnak tartott intézményekbe, legalábbis erre lehet következtetni abból, hogy kiemelkedően sokan írták azt, hogy tudják, hol helyezkedik el az iskola, hogy néz ki kívülről és belülről.

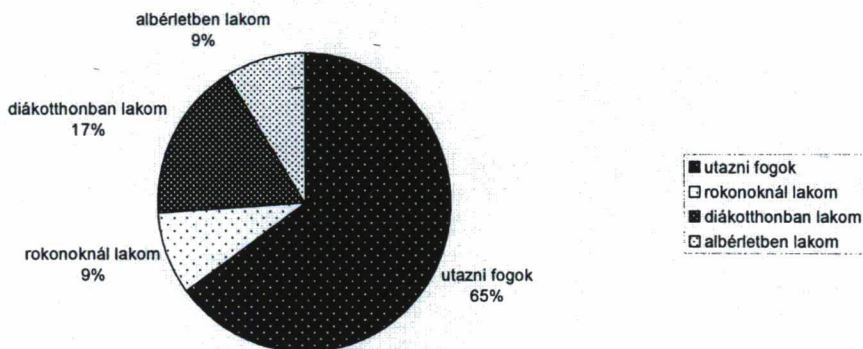
*10. Ha nem a lakhelyeden lévő középiskolát választasz, akkor hogyan oldod
meg a távolság problémáját?*

E kérdésnél a legtöbb tanuló (455) az utazás mellett döntött. Az iskola helyén lakni kívánók közül 116-an diákoththonban, 61-en rokonoknál, 60-an pedig albérletben szeretnének elhelyezkedni.

Eltérés tapasztalható fiúk és lányok véleménye között: míg a fiúk 71,51 %-a választja a mindennapi ingázás fáradalmait, addig a lányok közül ezt csupán 60,06 % tenné. Ezzel szemben a lányok 20,40 %-a kollégiumi ellátást választana, míg a fiúk mindössze 13,08 %-a lakna diákoththonban. Községek szerinti bontásban az adatok jórészt azt mutatják, hogy azok az általános iskolások, akik lakóhelyétől csak távolabb akad olyan középiskola, amelyet szívesen választanak, természetesen nagyobb arányban jelölik meg a diákoththont, mint a lakhatás problémájának megoldását. Így a hódáságiak 75, az apatiniak 48,15 %-a keretezte be a diákoththon választ. Ehhez képest meglepő, hogy Zombor községben 36,96 % jelölte meg a diákoththont, pedig a magyar tannyelvű középiskolai oktatás itt összehasonlíthatatlanul jobban megoldott (gimnázium, egészségügyi szakközépiskola, műszaki iskola). A vizsgált községek közül Újvidék tanulói választanak (ha erre szükséges lenne) a legalacsonyabb számban a kollégiumot: 5,56 %.²³

²³ Az okok széles köre: kevés kollégium és diákoththon, nincsenek róluk széles körben és könnyedén hozzáférhető információk, nehéz a bejutás stb. A témához lásd a *Vajdasági Magyar Kollégiumi Tanács közleményeit*; tagjai: Apáczai Diákoththon, Bonaventurium, Emmausz Kollégium, Miasszonyunkról Nevezett Iskolánövérk Leány Kollégiuma (<http://www.eurovajdasag.info/main.php?menuid=egyetemek>)

A nem állandó lakhelyükön tanuló diákoknak a a távolsággal kapcsolatos megoldásai

Forrás: A Jövő Fiataljai – Magyar Ifjúsági Egyesület felmérése a vajdasági magyar általános iskolákban

11. Ha korszerű diákokotthonban lakhatnál, akkor szívesen választanád-e akár a távoli iskolát is?

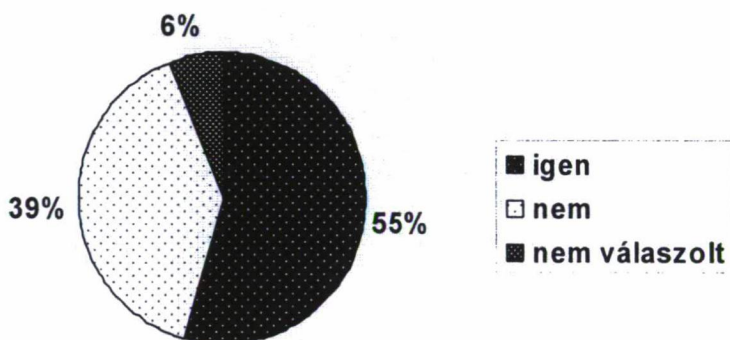
Jelen esetben nem végletesen eltérő eredmények születtek: a megkérdezettek 54,34 %-a (376 tanuló) igenlően válaszolt, míg 39,45 % (273 tanuló) korszerű kollégiumot sem választana szálláshelyül. 6,21 % (43 tanuló) nem válaszolt.

Az előző kérdésre adott válaszokkal összevetve egyértelműen kitűnik a vajdasági magyar diákság azon rendkívül jelentős problémája, hogy a korszerű diákokotthonok, kollégiumok száma igen csekély. A bekerülési lehetőséggel kapcsolatos vélekedést a következő kérdés világítja meg. Megjegyzendő még, hogy a Hódság községbeliek 83,33 % választaná a modern kollégiumot (összevethető az előző kérdésnél jelentkező 75 %-kal). A korszerűsítés ellenére sem lagnának szívesen diákokotthonban Szabadka és Újvidék község fiataljai, közülük még minden második sem (42,86 %, illetve 43,06%) szeretné ilyenformán rendezni lakhatását.²⁴

²⁴ Megjegyzendő, hogy Újvidéken a magyar fiatalok szállásproblémáinak megoldására kollégium-építési akció kezdődött (bővebben http://www.vmsz.org.yu/cgi/articles/article.php?lg=hu&id_article=41)

Tanulók érdeklődése a korszerű diákotthonok iránt

Forrás: A Jövő Fiataljai – Magyar Ifjúsági Egyesület felmérése a vajdasági magyar általános iskolákban

12. Szerinted mekkora az esélye annak, hogy ha megpályáznál egy kollégiumi helyet, akkor ezt meg is kapjad?

Az eddigiekkel összekapcsolva már némileg várható is volt a kérdésre adott válaszok aránya. Mindössze 5,78 % vélekedik úgy, hogy nagy esélye lenne arra, hogy bejusson egy diákotthonba, 49,86 % (345 tanuló) pedig nem tudja, hogy milyen a valószínűsége, hogy a megpályázott kollégiumi helyet el is nyerje. Ez a bizonytalanság egyértelműen abból ered, hogy rendkívül kevés magyar fiatal számára van hely ezekben az intézményekben, így nincs is viszonyítási, összehasonlítási alapjuk, hiszen az ismeretségi kör, baráti társaság nem tud információkkal szolgálni.²⁵

²⁵ Lásd a vajdasági diáksegélyzők (elérhetőségeik: *Vajdasági marasztaló*. Szerk. Gábrityné dr. Molnár Irén – Mirmics Zsuzsa), az Apáczai Diákotthon és a VMPE adatait.

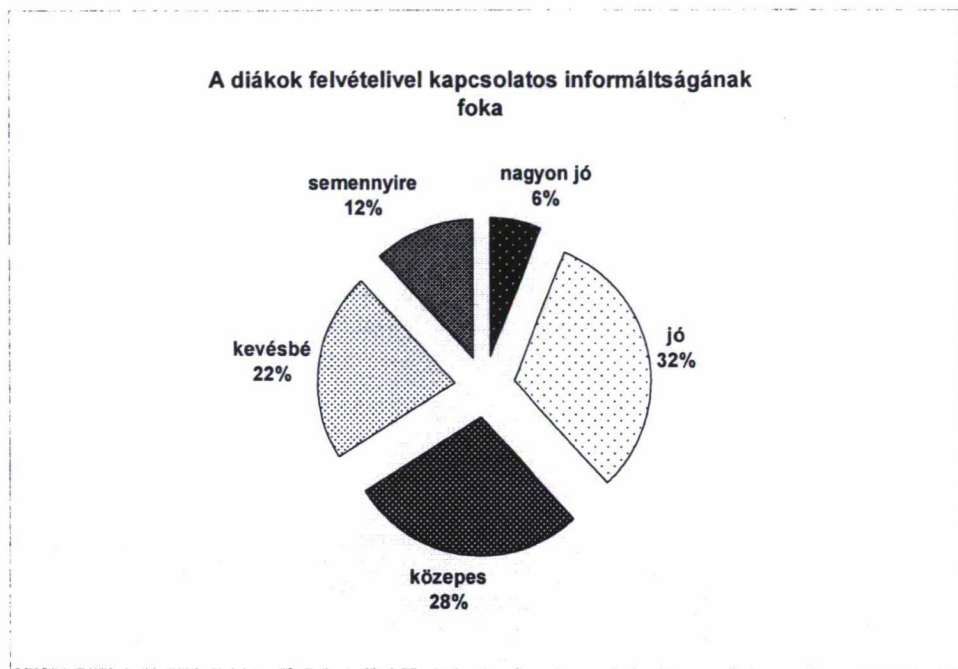

13. Szükséged lenne-e a diáksegélyre, a kollégiumi ellátásra, hogy tovább tanulj?

Mint láttuk, a kollégiumi ellátás valószínűségével kapcsolatosan igencsak negatív kép él az általános iskolásokban. Ezzel szemben 55,78 %-uk szerint szükségük lenne különféle támogatásra tanulmányaik folytatásához; 6,07 % nem válaszolt. A legrászorultabbaknak a csókaiak mutatkoznak: 70,00 %-uk válaszolt a kérdésre igenlően. Érdekes módon a nemek között nagy különbségek mutatkoznak, főleg egyes községekben: Apatinban a fiúk 46,67 %-a, míg a lányok 83,33 %-a válaszolt igenlően, Nagybecskerek községben ez az arány 44,44 %:77,78 %, Szenttamás községben 36,67 %:66,67 %. A rendkívüli eltérés magyarázata feltehetőleg az, hogy a lányok hajlamosabbak elismerni családjuk kedvezőtlen anyagi helyzetét.

14. Szerinted mennyire vagy informálva a felvételiéről és az ezzel kapcsolatos kérdésekről?

A 14., 15., 16., 17., 19. és 20. kérdések a felvételi vizsgával kapcsolatosak. Az eredmények értékelésekor mindenkor figyelemmel kell lenni arra, hogy a hetedik és nyolcadik osztályos tanulók adatait együtt kezeltük. Ennek tükrében a felvétellel kapcsolatos informáltság a vizsgált csoportnál megfelelőnek mondható: 5,78 % nagyon jól, 32,66 % jól, 27,89 % közepesen informáltnak tartja magát. 22,11 %-uk már kevésbé az, 11,56 % pedig még egyáltalán nem rendelkezik a felvétellel és az ezzel kapcsolatos ismeretekkel.

Forrás: A Jövő Fiai – Magyar Ifjúsági Egyesület felmérése a vajdasági magyar általános iskolákban

Ez utóbbi két csoport jelentős százalékaránya viszont igencsak elgondolkoztató, különösképpen, ha kor szerinti bontásban is megvizsgáljuk az adatokat. Ekkor ugyanis a következőkre derül fény: 13 évesen a kevésbé informáltak 40,43 %-ot tesznek ki, azok aránya pedig, akik nem rendelkeznek semmilyen ismerettel, 12,77 %. Ám 16 évesen sem sokkal jobb a helyzet: 27,27 %-uk továbbra is kevésbé informált, 18,18 % pedig sehogyan sem. 14 évesen 14,17 % kevésbé informált, 15 évesen 7,49 %. A 16 éves korcsoport magasabb arányait csupán némi malíciával megtűzdelt viselkedéssel magyarázhatnánk, miszerint tudatosan olyan képet akartak festeni tájékozottságukról, ami nem felel meg a valóságnak, illetve azzal, hogy feltehetőleg bukott tanulók képezik a 16 éves megkérdezettek nagyobb hányadát, és valószínűleg ők az a csoport, akik a legkevésbé érdeklődnek a továbbtanulás iránt.

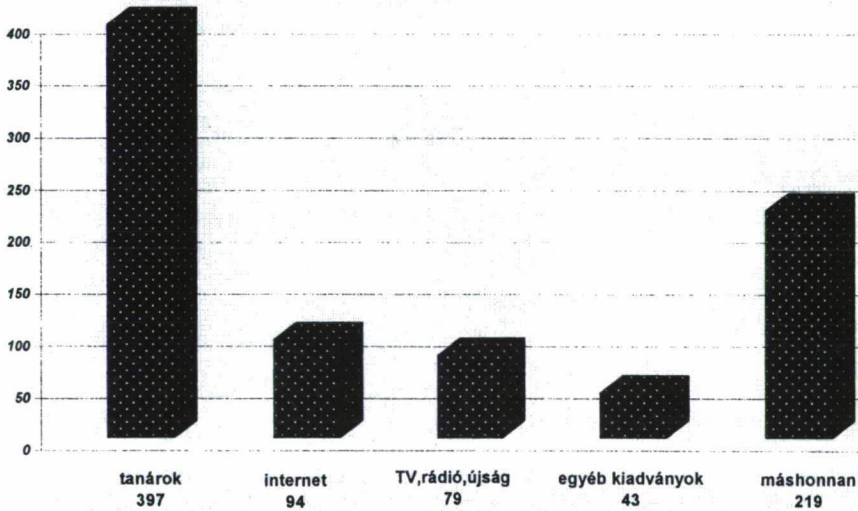
15. Honnan informálódtál/informálódsz a középiskoláról és a felvételiről?

Ennél a kérdésnél több válasz megjelölésére is lehetőség volt. Érdekes megjegyezni, hogy az a) opció (tanárok) megjelölése a kor növekedésével emelkedik. A nemek között jelentéktelen különbség mutatkozik. A megkérdezettek 57,37 %-

a megjelölte a tanárok lehetőséget (is); ebből következően a felvétellel kapcsolatos információkat a diákok többsége ott szerzi meg, ahol ez előre is gondolható: az iskolában. Mindazonáltal a figyelmet nem kerülheti el, hogy 219-en máshonnan tájékozódnak (szülők, rokonok, barátok, ismerősök), egyéb kiadványokból pedig mindössze 5,17 % (az összes válaszra vonatkoztatva). Ismételten szükségesnek mutatkozik tehát egy magyar nyelvű tájékoztató füzet kibocsátása, mely megkönnyítheti és kiegészítheti a tanárok ismertető munkáját.²⁶

10. ábra

A megkérdezett diákok felvételeivel kapcsolatos információforrásai

Forrás: A Jövő Fiai – Magyar Ifjúsági Egyesület felmérése a vajdasági magyar általános iskolákban

16. Elkezdte-e már készülni a felvételi vizsgára?

Az erre a kérdésre adott válaszokat természetesen csak az életkor függvényében lehetséges vizsgálni.

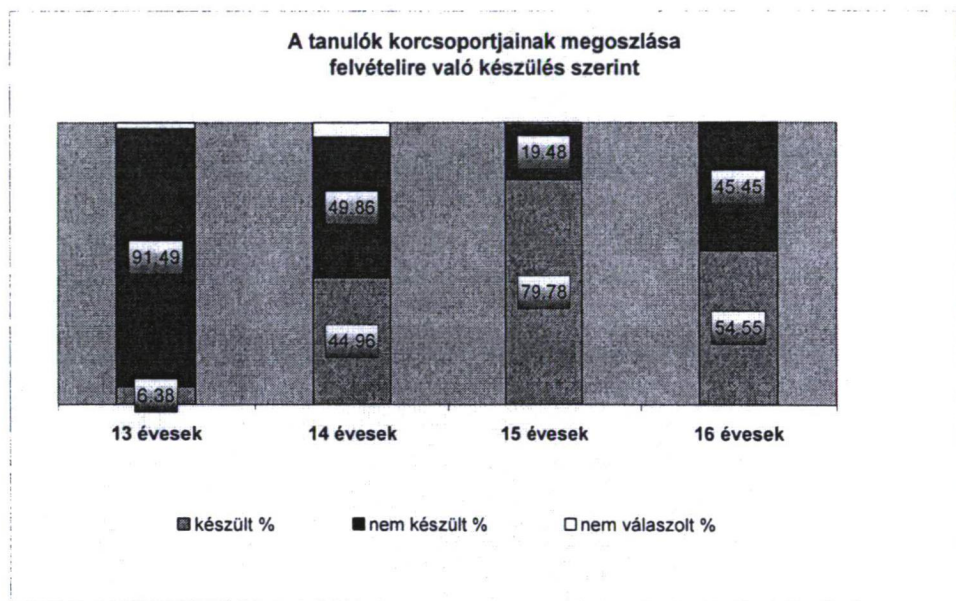
A kapott válaszok alapján egyértelmű, hogy a felvételi vizsgára való felkészülés csak nyolcadikos korban kezdődik meg, elenyésző azok száma, akik már

²⁶ Megjegyzendő, hogy a Jövő Fiai – Magyar Ifjúsági Egyesület 2007 szeptemberétől diákjogi forrádról beindításával próbálja kitölteni az ezen a téren tátongó űrt, a Vajdaságban egyedi kezdeményezésként, intézményes támogatás és segítség nélkül.

hetedikben időt szakítanak erre. A 15 és 16 éves válaszadók esetén a nem válaszok arányából lehet következtetni arra (figyelemmel arra, hogy a megkérdezés április-májusban zajlott, a júniusi felvételik előtt), hogy hányan jelentkeznek olyan hároméves szakiskolába, ahol felvételi vizsga nincsen.²⁷

11. ábra

Forrás: A Jövő Fiai – Magyar Ifjúsági Egyesület felmérése a vajdasági magyar általános iskolákban

17. *Ha igen, mennyit készülsz rá naponta?*

Az átlag tanulási idő 191 válasz alapján 1 óra 27 perc naponta.

18. *Mennyit segítenek/segítettek a tanárok a számodra megfelelő középiskola kiválasztásában?*

Kiegészítő eredmények születtek a 18. kérdésre adott válaszok alapján. 27,31 % szerint a tanárok sokat segítenek/segítettek, 35,55 % szerint keveset. 37, 14 % vélekedik úgy, hogy tanárai nem segítettek/nem segítenek a megfelelő középiskola kiválasztásában.

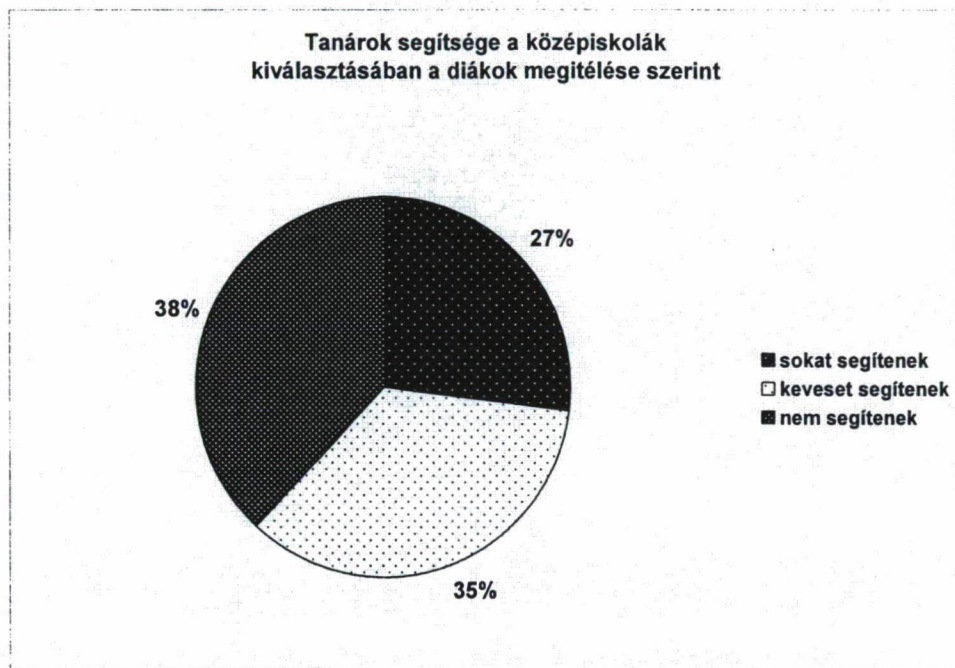
Ez minden bizonyosan riasztó adat, hiszen a családi útmutatás mellett mégis csak az adott szaktanár tudja/tudná legjobban orientálni a fiatalt, az iskolában, az

²⁷ A felvételi rendszerről bővebben az Oktatásügyi Minisztérium honlapján (<http://www.mps.sr.gov.yu>); a felvételi eredmények <http://www.upis.mps.sr.gov.yu>

órán megmutatkozó képességei, készségei alapján. A legjobb helyzet Apatinban, Óbecsén és Szabadkán mutatkozik. Apatin községben a diákok 48,15 % szerint a tanárok sokat segítettek a középiskola választásában. Fordított a helyzet Temerinben és Szenttamáson. A temeriniek 52,46 %-a szenttamásiak 51,85 %-a úgy vélekedik, hogy tanáraiktól semmilyen segítséget nem kapott ezen a téren.

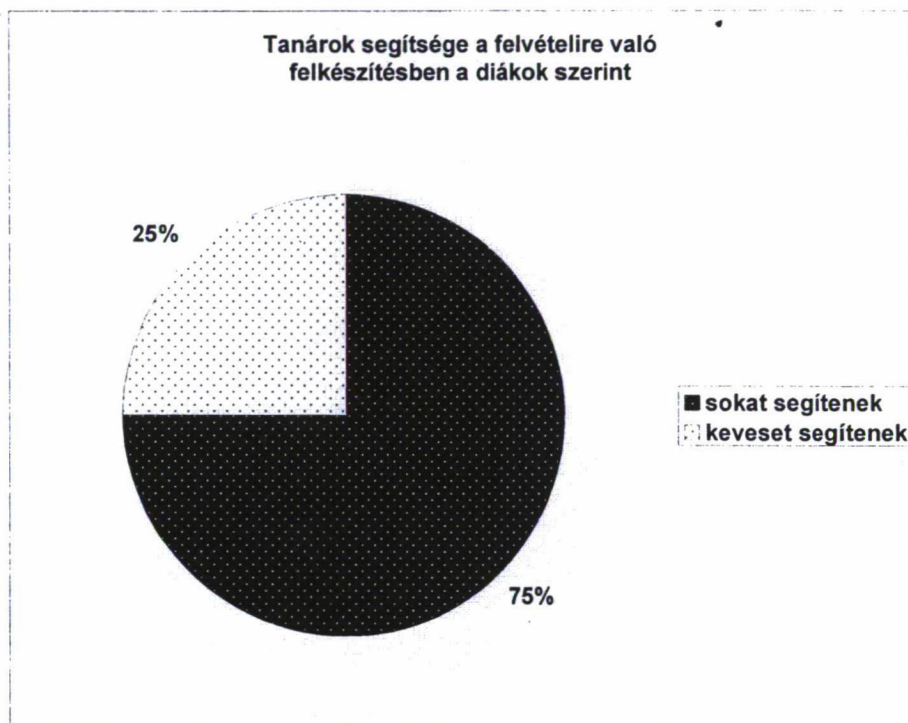
12. ábra

Forrás: A Jövő Fiai – Magyar Ifjúsági Egyesület felmérése a vajdasági magyar általános iskolákban

19. Segítenek-e a tanárok a felvételi vizsgára való felkészülésben? Ha igen, hogyan?

A felvételi vizsgára való felkészülésnél már jobb a helyzet. A válaszadók 75,29 % bírta tanárai segítségét. Ennél a kérdésnél is jelentős azonban a kor szerinti megoszlás szerepe: a 15 éveseknek mindössze 8,24 %-a véli úgy, hogy tanárai nem segítik a felvételire való felkészülésben, a 16 éveseknél ez az arány 9,09 %. Egyértelmű tehát, hogy a diákokkal szemben, akiknek csak elenyésző hányada kezd meg a felkészülést hetedikben, a tanárok sok esetben már (helyesen) ekkor megkezdik a gyakorlást, feladatok ismétlését, felkészítő órákat, mint ez a hogyan segítenek kérdésre adott válaszokból kiderül.

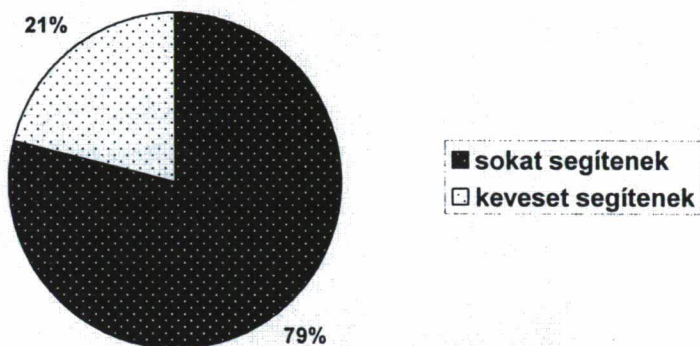
Forrás: A Jövő Fiataljai – Magyar Ifjúsági Egyesület felmérése a vajdasági magyar általános iskolákban

20. Jársz-e (fizetős) különórákra a felvételre való felkészülés céljából?

A fizetős különórákkal kapcsolatos kérdés mintegy az előző kérdés ellenőrzéseként is felfogható. A kapott válaszok (természetesen fordított előjellel) szinte egybeesnek a 19. kérdésnél kialakult számokkal: míg a megkérdezettek 21,39 %-a igénybe veszi ezt a fajta segítséget (is), addig 75 %-nak nincs szüksége magánórákra. Kor szerinti megoszlásban: a 13 évesek 0 %-a, a 14 évesek 19,89 %-a, a 15 évesek 27,72 %-a, a 16 évesek 9,09 %-a jár fizetős különórára, amelyek különösen Ada (42,62 % jár) és Szabadka (64,69 %) községekben bizonyultak divatosnak. Legkevesbé a Nagykikinda (1 megkérdezett jár, 2,17 %), Hódság (1 megkérdezett jár, 8,33 %), Zombor (3 megkérdezett jár, 6,52 %), Csóka (4 megkérdezett jár, 6,67 %) és Szenttamás (4 megkérdezett jár, 7,41 %) községbeliek tartják szükségesnek.²⁸

²⁸ A fizetős különóra elterjedéséről számos cikk a Magyar Szóban <http://www.magyar-szo.co.yu>

A különóraa járó diákok aránya

Forrás: A Jövő Fiataljai – Magyar Ifjúsági Egyesület felmérése a vajdasági magyar általános iskolákban

21. Szeretnél-e kapni egy nyomtatott magyar nyelvű középiskolai felvételi tájékoztatót?

A megkérdezettek túlnyomó többsége (88,29 %) szeretne kapni egy ilyen jellegű kiadványt, a 16 éveseknek pedig egyenesen 90,91 %-a fogadná örömmel, az apatini diákoknál ez az arány 96,30 %. Legjobban informáltak a zentaiak és az adaiak tűnnek, 18,45 illetve 14,75%-uk nem tartja szükségesnek, hogy egy ilyen tájékoztató kiadványt kapjon.

22. Szerinted miről kellene információkat tartalmaznia az előző kérdésben említett tájékoztatónak?

Több lehetőség megjelölésére is mód volt ennél a kérdésnél:

- a) pályaválasztás: 348 tanuló
- b) felvételi: 330 tanuló
- c) iskolarendszer: 174 tanuló
- d) továbbtanulási lehetőségek: 350 tanuló
- e) szakmák: 319 tanuló
- f) diákothonok (címeik, mit nyújtanak a diákoknak): 129 tanuló

A megkérdezettek több mint fele megjelölte a d) és a) válaszokat (50,58 illetve 50,29 %), 47,69 %-uk pedig bejelölte a b) lehetőséget is. A pályaválasztás, a felvételi és a továbbtanulási lehetőségek tehát egyaránt fontos témának bizonyultak, 21-21-20 %-ban ezeket a tárgyköröket kellene egy magyar nyelvű általános iskolai kiadványnak tartalmaznia. Legkevesebben a diákokthoz felől érdeklődnek, nyilván az ezzel a témával kapcsolatos kérdéseknél (10., 11., 12., 13.) kifejtett okokból.

23. A középiskola elvégzése után tervezel-e egyetemre iratkozni?

A vizsgált tanulók 39,31 %-a nyilatkozott úgy, hogy a középiskolai oktatás után egyetemen folytatná tovább tanulmányait. Megjegyzendő, hogy életkor emelkedésével az igenlő választ adók aránya is növekszik, a 15 évesek körében 43,07 %, majd a 16 éveseknél lecsökken 27,27 %-ra, feltehetőleg az előzőekben már ismerttetett okokból. Szembetűnő tény, hogy míg a fiúk 34,59 %-a tervez egyetemre iratkozni, addig a lányok között ez az arány már 43,97 %. Községek szerinti bontásban az egyetemi pálya Apatinban (51,85 % tervez egyetemre iratkozni), Adán (47,54 %), Újvidéken (47,22 %), Szabadkán (46,94 %), Hódságon (41,67 %), Nagyikindán (41,30 %) és Zomborban (41,30 %) a legnépszerűbb. Az egyetemet legkevesbé Csókán preferálják: 40 %-uk nem tervezi egyetemen folytatni tanulmányait.

24. Ha NEM, mit gondolsz, az általad választott középiskola befejezése után munkába tudnál-e majd állni?

A munkába állást illetően igencsak bizakodó a vizsgált korosztályon belül az a csoport, akik nem terveznek a középiskola befejeztével egyetemre iratkozni, vagy erről még nem döntöttek (összesen 420-an): 34,29 %-uk (144 tanuló) szerint munkába tudnak állni a középiskola elvégzése után, és csak 3,10 %-uk (13 tanuló) gondolja úgy, hogy ez nem lesz lehetséges. Figyelemreméltó viszont azoknak az aránya, akik a nem tudom lehetőséget jelölték meg: 62,62 %, azaz 263 tanuló. A nemek közötti különbségeket vizsgálva kitűnik, hogy a fiúk 40,00 %-a adott pozitív választ a kérdésre, a lányoknál ez az arány mindössze 27,69 %.²⁹

25. Milyen terveid vannak tanulmányaid befejeztével? (nem az általános iskola utáni időszakra gondolunk, hanem arra, amikor már nem akarsz továbbtanulni)

²⁹ A gazdasági mutatókról lásd: Szerbiai Statisztikai Hivatal honlapja
<http://webzrzs.statserb.sr.gov.yu/axd/index.php>, angol nyelven
<http://webzrzs.statserb.sr.gov.yu/axd/en/index.php>

Ennél az utolsó kérdésnél szövegértési problémák jelentkeztek. A kérdőívet kitöltők 90 %-a válaszolt, többségük „beiratkozni az egyetemre”, „elvégezni az egyetemet” és hasonló jellegű mondatokkal. Sokan egyszerűen annyit szeretnének: „munkába állni”, és csak egészen elenyésző hányad írt részletesebben terveiről: külföldre utazni, nyelveket tanulni, családot alapítani, illetve magánvállalkozásba kezdeni.

Irodalomjegyzék

- Bozóki Antal: Magyarok a Vajdaságban, www.mbk.org, 2007. szeptember 06.
- Gábrityné Dr. Molnár Irén: Anyanyelvű felsőoktatás feltételei a Vajdaságban, <http://www.felkol.org.yu/common/webolvas/GMI-felsookt.pdf>
- Gábrityné Dr. Molnár Irén: A vajdasági magyarok migrációjának motívumai és hatása a vajdasági magyarság szerkezetére. Kisebbségkutatás, 11. évf. 2002. 2. szám, 269.
- Civilizációs korszakváltás és ifjúság. A kelet- és nyugat-európai ifjúság kulturális mintái. (Szerk. Gábor Kálmán), Szociológiai műhely, Szeged, 1992.
- Gyémánt Richárd – Katona Tamás – Szondi Ildikó: Demográfia. Pólay Elemér Alapítvány, Szeged, 2005.
- Gyémánt Richárd – Szondi Ildikó: A határon túli magyarság demográfiai és társadalomstatistikai sajátosságai. Pólay Elemér Alapítvány, Szeged, 2005.
- Kalapis Zoltán: A politika és a Magyar Szó c. újságcikk (megjelent: Magyar Szó, 2005. szeptember 17-18.)
- Kisebbség- és Nemzetpolitikáért Felelős Szakállamtitkárság: 2006. évi jelentés a vajdasági magyarság helyzetéről. www.nemzetpolitika.gov.hu, 2007. 07. 06.; 28.
- Kurdi Krisztina: A határon túli magyarok kulturális helyzete. www.jadat.hu, 2001, 8–9.
- MOZAIK 2001, Gyorsjelentés, Magyar fiatalok a Kárpát-medencében, szerk.: Szabó Andrea, Bauer Béla, Laki László, Nemeskéri István; Nemzeti Ifjúságkutató Intézet, Mozaik 2001, Budapest, 2002.
- Sebők László: A határon túli magyarság néhány népesedésszerkezeti jellemzője és perspektívái. Kisebbségkutatás, 11. évf. 2002. 2. szám, 240.
- Szondi Ildikó – Gyémánt Richárd – Petres Tibor: A szerbiai Vajdaság az ezredfordulón, a népszámlálási adatok tükrében. (KSH) Területi Statisztika, Budapest, 2003. 6. (43.) évfolyam 2. szám
- Vajdasági marasztaló. (Szerk. Gábrityné dr. Molnár Irén – Mirnics Zsuzsa) Magyarországi Magyarországi Tudományos Társaság, MTT Könyvtár 3, Szabadka, 2000.
- Vajdasági útkereső (Szerk. Gábrityné dr. Molnár Irén – Mirnics Zsuzsa) Magyarországi Magyarországi Tudományos Társaság, Szabadka, 1998.

<http://www.nemzetpolitika.gov.hu>

<http://www.mbk.org>

<http://www.ksh.hu>

<http://www.hvg.hu>

<http://www.epa.oszk.hu>

<http://www.eurovajdasag.info>

<http://www.jovofiataltjai.org.yu>

<http://www.magyar-szo.co.yu>

<http://www.mps.sr.gov.yu>

<http://www.psok.sr.gov.yu>

<http://www.puma.vojvodina.sr.gov.yu>

<http://www.upis.mps.sr.gov.yu>

<http://www.vmpe.org.yu>

<http://www.vmsz.org.yu>

<http://www.vojvodina.sr.gov.yu>

<http://webzrs.statserb.sr.gov.yu/axd>

Függelék

Az általános iskolák, amelyekben a felmérések készültek	
Község, iskola	Megkérdezett tanulók száma
Ada község	
Cseh Károly Általános Iskola, Ada	61 tanuló
Apatin község	
József Attila Általános Iskola, Kupuszina	17 tanuló
Kiss Ferenc Általános Iskola, Szilágyi	10 tanuló
Csóka község	
Jovan Popović Általános Iskola, Csóka	60 tanuló
Hódság község	
József Attila Általános Iskola, Gombos	12 tanuló
Nagybecskerek község	
Szervó Mihály Általános Iskola, Nagybecskerek	10 tanuló
Szervó Mihály Általános Iskola, Muzslya	8 tanuló
Nagykikinda község	
Szent Száva Általános Iskola, Nagyikinda	25 tanuló
Gligorije Popov Általános Iskola, Kisorosz	21 tanuló
Óbecse község	
Petőfi Sándor Általános Iskola, Óbecse	38 tanuló
Samu Mihály Általános Iskola, Óbecse	45 tanuló
Szabadka község	
Kizur István Általános Iskola, Szabadka	18 tanuló
Vuk Karadžić Általános Iskola, Bajmok	31 tanuló
Szenttamás község	
Jovan Jovanović Zmaj Általános Iskola, Szenttamás	54 tanuló
Temerin község	
Kókai Imre Általános Iskola, Temerin	59 tanuló

Petar Kočić Általános Iskola, Temerin	2 tanuló
Újvidék község	
Nikola Tesla Általános Iskola, Újvidék	11 tanuló
Sonja Marinković Általános Iskola, Újvidék	16 tanuló
József Attila Általános Iskola, Újvidék	28 tanuló
Ivo Andrić Általános Iskola, Tiszaakádmányfalva	16 tanuló
Petőfi Sándor Általános Iskola, Újvidék	1 tanuló
Zenta község	
Stevan Sremac Általános Iskola, November 11. munkaegység, Zenta	41 tanuló
Stevan Sremac Általános Iskola, Csokonai Vi- téz Mihály munkaegység, Felsőhegy	45 tanuló
Stevan Sremac Általános Iskola, Tömörkény István munkaegység, Tornyos	17 tanuló
Zombor község	
Testvériség egység Általános Iskola, Zombor	10 tanuló
Kiss Ferenc Általános Iskola, Bácsgyulafalva	27 tanuló
Petőfi Sándor Általános Iskola, Doroszló	9 tanuló

KÉRDŐÍV A MAGYAR TANNYELVŰ ÁLTALÁNOS ISKOLÁK
7. ÉS 8. OSZTÁLYOS TANULÓI SZÁMÁRA

ÉLETKOR: _____ ÉV

NEM: FIÚ LÁNY

ISKOLA,
HELYSÉG: _____

1. Milyen foglalkozások iránt érdeklödsz?

_____

2. Van-e lakhelyeden az érdeklődési körödnek megfelelő középiskolában magyar tannyelvű tagozat?

a) Van b) Nincs

3. Ha az előző kérdésre NINCS-csel válaszoltál: van-e lakhelyedhez nem túl nagy távolságra lévő, érdeklődési körödnek megfelelő középiskola, melynek van magyar tannyelvű tagozata?

a) Van b) Nincs

4. Döntöttél-e már arról, hogy az általános iskola után melyik középiskolába szeretnél iratkozni?

a) Igen b) Nem

5. Ha IGEN, akkor melyek voltak a legfőbb okok, amiért pont azt az iskolát/iskolákat, illetve szakot/szakokat választottad?

_____

6. Ki segít(ett) a döntéshozatalban, hogy milyen iskolát válassz?

a) Szülők/Rokonok b) Barátok c) Tanárok d) Senki, magam döntök/döntöttem

7. Szerinted mekkora az esélye annak, hogy beiratkozhatasz a választott középiskolába?

a) Nagy b) Közepes c) Kicsi d) Nem tudom

8. Mit vársz attól a középiskolától, amelyikben a leginkább szeretnél továbbtanulni?

_____

9. Mit tudsz arról a középiskoláról, amely érdekel (illetve amelyek érdekelnek)?

---

10. Ha nem a lakhelyeden lévő középiskolát választasz, akkor hogyan oldod meg a távolság problémáját?

a) Utazni fogok b) Rokonoknál lakom c) Diákotthonban lakom d) Albérletben lakom

11. Ha korszerű diákotthonban lakhatnál, akkor szívesen választanád-e akár a távoli iskolát is?

a) Igen b) Nem

12. Szerinted mekkora az esélye annak, hogy ha megpályáznád a diákotthonban a helyet, akkor ezt meg is kapjad?

a) Nagy b) Közepes c) Kicsi d) Nem tudom

13. Szükséged lenne-e a diáksegélyre, a diákotthoni ellátásra, hogy tovább tanulj?

a) Igen b) Nem

14. Szerinted mennyire vagy informálva a felvételiről és az ezzel kapcsolatos kérdésekről?

a) Nagyon jól b) Jól c) Közepesen d) Kevésbé e) Sehogysz sem

15. Honnan informálódtál/informálódsz a középiskolákról és a felvételiről?

a) Tanárok b) Internet c) Tv, rádió, újságok d) Egyéb kiadványok e) Máshonnan

16. Elkezdte-e már készülni a felvételi vizsgára?

a) Igen b) Nem

17. Ha igen, mennyit készülsz rá naponta?

---

18. Mennyit segítenek/segítettek a tanárok a számodra megfelelő középiskola kiválasztásában?

a) Sokat b) Kevés c) Nem segítenek/segítettek

19. Segítenek-e a tanárok a felvételi vizsgára való felkészülésben?

a) Igen b) Nem

Ha igen, hogyan?

---

20. Jársz-e (fizetős) különórákra a felvételre való felkészülés céljából?

- a) Igen   b) Nem

21. Szeretnél-e kapni egy nyomtatott magyar nyelvű középiskolai felvételi tájékoztatót?

- a) Igen   b) Nem

22. Szerinted miről kellene információkat tartalmaznia az előző kérdésben említett tájékoztatónak?

- a) Pályaválasztás   b) Felvételi   c) Iskolarendszer   d) Továbbtanulási lehetőségek
e) Szakmák   f) Diákotthonok (címeik, mit nyújtanak a diákoknak)

23. A középiskola elvégzése után tervezel-e egyetemre iratkozni?

- a) Igen   b) Nem   c) Nem tudom még

24. Ha NEM, mit gondolsz, az általad választott középiskola befejezése után munkába tudnál-e majd állni?

- a) Igen   b) Nem   c) Nem tudom

25. Milyen terveid vannak tanulmányaid befejeztével? (nem az általános iskola utáni időszakra gondolunk, hanem arra, amikor már nem akarsz tovább tanulni)

KLENANC MIKLÓS – MÉSZÁROS JÁNOS – SZONDI ILDIKÓ

HUNGARIAN EDUCATIONAL CONDITIONS IN VAJDASÁG

(Summary)

The questinary was filled in by 692 seventh and eight graders in elementary schools, where 27 classes of the sample owe a Hungarian language of education. The survey was conducted in April and May 2006 in Vajdaság, Serbia.

It was carried out in cooperation with the Youth of the Future – the Hungarian Youth Association (a Jövő Fiataljai – Magyar Ifjúsági Egyesület). We could rely on the invaluable help of the Hungarian Teachers' Association in Vajdaság in compiling the questionnaires and sending them to the chosen elementary schools. Youth of the Future- the Hungarian Youth Association was formed on 19, February 2005 in Újvidék as a separate, and non-profit civil organization being independent both from the state and the parties.

The goal of the Association is to protect and implement the rights of students in the elementary and secondary schools as well as in the universities. It strives to develop the relationship between the Hungarian youth in Vajdaság and their companions in the mother country and in the Carpathian basin. The organization encourages them to get to know their environment, the world where they live, and it also assures opportunities of entertainment and culture.

The significance of this survey arises from the fact that this is the first time that such a survey has ever been conducted among Hungarian students in Vajdaság. It helps to answer such key questions like the sphere of interest of the youth, the preferred professions, the deficiencies of teaching in Hungarian in secondary schools, the formation of their career and the first steps, opportunities of travel and accomodation, their financial position, the attitude of teachers, and some knowledge about the entrance exam and the secondary schools, etc.

In selecting the given questions, we took into consideration the specific characteristics of this age-group, their skill in textual analysis, and the occuring difficulties in connection with this problem. All in all, it results in a mixed structure of questions. There exist basic questions predicting the long-term development of tendencies, whereas most of them give a specific base of comparison for future surveys.